

**Commissie Overleg en Voorlichting
Milieuhygiëne Vliegbasis Leeuwarden**

Secretariaat:
Postbus 177
7940 AD MEPPPEL
telefoon: 0522-236251
telefax: 0522-236399

VERSLAG

**Negentiende vergadering Commissie Overleg en Voorlichting
Milieuhygiëne Vliegbasis Leeuwarden van 27 mei 2002**

Aanwezig :

Dr. A.J. Mulder (voorzitter)	Gedeputeerde Provincie Fryslân
Dhr. J.W. Admiraal	Wethouder Gemeente Leeuwarderadeel
Dhr. B.R. Bakker	Wethouder Gemeente Tytsjerksteradiel
Dhr. A.J. Bousema	Omwonenden Tytsjerksteradiel
Mevr. G. van Delft-Jaasma	Burgemeester Menaldumadeel
Mevr. drs. H. Hafkamp	Wethouder Gemeente Leeuwarden
LtKol J.M.G. Van Laarhoven	Luchtmachtstaf Hoofd Sectie Geluidhinder c.a.
Dhr. drs. M.H. Mudde (secretaris)	Defensie DGWT Noord
Kol P.E. Mulder	Commandant Vliegbasis Leeuwarden
Kol J. Overman	Defensie DGWT Noord
Dhr. drs. Tj. Raap	Provincie Fryslân
Dhr. dr. B.H. Ruessink	VROM-Inspectie Noord
Maj H.J. Smedema	Hoofd Staf Voorlichting Vliegbasis Leeuwarden
Dhr. K.D. Stormer	Omwonenden Leeuwarden
Dhr. G. F. J. Veldman	Omwonenden Leeuwarderadeel
Dhr. G. Verf	Omwonenden Menaldumadeel
Maj B. Vianen	Hoofd Luchtverkeersbeveiliging Vliegbasis Leeuwarden
Dhr. drs. Kl.Vos	Milieuplatform Leeuwarden
3 belangstellenden	

1. Opening:

Omdat dhr. Mulder enigszins is verlaat opent de waarnemend voorzitter **mevr. Van Delft** de vergadering. Zij wijst erop dat als gevolg van de recente gemeenteraadsverkiezingen en de daarop volgende collegevorming de personele samenstelling van de commissie zal wijzigen. Zij verwelkomt in dat verband dhr. Admiraal, die dhr. Vos is opgevolgd als wethouder van de gemeente Leeuwarderadeel en als lid van de commissie. Voorts deelt **de waarnemend voorzitter** in haar hoedanigheid van voorzitter van de Stichting Geluidwerende Voorzieningen mede, dat binnenkort de laatste woningen van het geluidsisolatieprogramma opgeleverd zullen worden. Ter gelegenheid van dit feit zal op 23 oktober 2002 op de vliegbasis Leeuwarden een bijeenkomst worden gehouden, waarbij de Staatssecretaris van Defensie aanwezig zal zijn en waarvoor de leden van de COVM uitgenodigd zullen worden. Hierop aansluitend neemt de **dhr. Mulder**, die inmiddels is binnengekomen, het voorzitterschap over.

2. Mededelingen:

De secretaris deelt het volgende mede:

- * Er zijn geen berichten van verhindering.
- * Kol Overman is voor het eerst aanwezig als lid van de commissie.
- * Uitgereikt is een door Staf Voorlichting opgestelde analyse van de geluidhinderklachten (*als nr. LW/02.19/11 bij dit verslag gevoegd*). Deze analyse komt aan de orde bij ag.pt. 8.
- * De vergaderstukken zijn toegezonden met de agenda en het verslag van de vorige vergadering.

- * In afwijking van de agenda is de klachtenrapportage betreffende de maand april nog niet verzonden.

3. Suggesties voor te bespreken onderwerpen.

Door de leden van de commissie worden geen onderwerpen ingebracht.

4. Inventarisatie gesprekspunten publiek.

De voorzitter vraagt of er belangstellenden zijn die gebruik willen maken van het spreekrecht voor het publiek. Dit blijkt niet het geval te zijn.

5. Verslag vorige vergadering (nr. LW/01.19/1):

Het verslag van de op 12 november 2001 gehouden 18^e vergadering wordt vastgesteld met als aanvulling:

- * blz. 8, agendapunt 10, 50^e regel, na "oefening" toevoegen "'Frisian Flag".

Naar aanleiding van het verslag wordt het volgende opgemerkt:

- * blz. 6, agendapunt 8, 20^e regel: **Dhr. Verf** vraagt op welke wijze de vliegbaanregistratie "op structurele basis" zal gaan plaatsvinden. **Dhr. Van Laarhoven** legt uit dat vanaf 2003 op de vliegbases van de Koninklijke Luchtmacht nieuwe naderingsradarsystemen geïnstalleerd zullen worden. Deze systemen zullen worden gekoppeld aan een netwerk dat via een monitor in het luchtverkeersbeveiligingscentrum Nieuw Milligen gevolgd kan worden. In theorie kan het luchtverkeer van een basis het gehele jaar door 24 uur per dag geregistreerd en gevolgd worden. Het is evenwel de bedoeling dat afwisselend, steekproefsgewijs of bij speciale oefeningen of evenementen, de aandacht wordt gelegd bij een bepaalde vliegbasis. Op een vraag van **dhr. Stormer** antwoordt **dhr. Van Laarhoven** dat het niet mogelijk is om de gegevens van alle vliegbases voortdurend en gelijktijdig te registreren. **De voorzitter** stelt vast dat er wel sprake is van een uitbreiding van mogelijkheden. **Dhr. Van Laarhoven** bevestigt dat het nieuwe systeem aanmerkelijk efficiënter is dan het oude. Zo wordt het bijvoorbeeld mogelijk om op verzoek van een COVM een bepaalde oefening, bijvoorbeeld Frisian Flag, te volgen. **De voorzitter** vindt het een goede zaak dat de COVM door deze nieuwe apparatuur suggesties voor het registreren van bepaalde evenementen kan doen en stelt dat de commissie daar zeker gebruik van zal maken. Hij suggereert om het nieuwe systeem reeds bij de eerstvolgende oefening Frisian Flag te benutten. **Dhr. Van Laarhoven** antwoordt dat dat helaas nog niet mogelijk is, omdat het radarsysteem op de vliegbasis Leeuwarden pas in 2004 geïnstalleerd zal worden. Voorts merkt hij op dat in de opbouwfase van het nieuwe netwerk de inzet van het "oude" flycatcher-vliegbaan-registratiesysteem wat minder frequent zal zijn dan tot dusver gebruikelijk was.

6. Lijst van aandachts- en actiepunten (nr. LW/01.19/2)

De voorzitter stelt de aandachts- en actiepunten aan de orde, voor zover deze niet zijn afgedaan c.q. zijn geagendeerd zijn voor deze vergadering.

*punt 1: Geluidszone Vliegbasis Leeuwarden:

Dhr. Van Laarhoven zet uiteen dat binnen de Luchtmachtstaf met belangstelling kennis is genomen van de tijdens de vorige vergadering gedane suggestie betreffende het onderzoeken van een mogelijke aanpassing van de geluidszone. Hij wijst erop dat een dergelijk onderzoek pas kan worden uitgevoerd als er duidelijkheid bestaat over de nieuwe Europese dosismaat. Uit perspublicaties heeft hij opgemaakt dat de Europese Commissie een beslissing genomen zou hebben, maar formeel is hem evenwel nog niets bekend. Aansluitend op deze beslissing zal het bijbehorende meet – en rekenvoorschrift dienen te worden ontwikkeld. Daarna kan gekeken worden naar een eventuele aanpassing van de geluidszone van de vliegbasis Leeuwarden.

Dhr. Verf vraagt of de besluitvorming betreffende de opvolger van de F16 nog van invloed is.

Dhr. Van Laarhoven antwoordt dat vóór 12 juni een beslissing betreffende de Nederlandse deelname aan de ontwikkeling van de JSF zal worden genomen. Een eventuele wijziging van de geluidszone hoeft evenwel niet te wachten op de definitieve beslissing betreffende de opvolger van de F-16.

*punt 2: Orion-patrouille vliegtuigen van de KM:

Dhr. Van Laarhoven merkt op dat de Tweede Kamer bij de behandeling van de planologische kernbeslissing inzake de 3^e nota Waddenzee zich kritisch heeft uitgelaten betreffende het regeringsvoornemen om de thans op het marinevliegveld Valkenburg gestationeerde Orion-vliegtuigen te verplaatsen naar het marinevliegveld De Kooy bij Den Helder. De eventuele verplaatsing van de Orions zal onderwerp zijn van een project-pkb, waarbij ook alternatieve locaties in beeld gebracht dienen te worden. Er gaan in het kader van de besluitvorming betreffende de 5^e nota Ruimtelijke Ordening evenwel ook stemmen op om geheel af te zien van

de sluiting van Valkenburg.

*punt 7c: **Klacht betreffende schade open dagen:**

Dhr. Smedema meldt dat de schriftelijke klacht betreffende de schade en overlast door helicopters (voorafgaand aan en tijdens de vorig jaar gehouden open dagen) is behandeld door de Afdeling Claims van het Ministerie van Defensie. De brief heeft geleid tot het besluit om een schadeloosstelling uit te keren. Voorts zullen de resultaten van de evaluatie van de klacht worden meegenomen bij de organisatie van de dit jaar bij de Vliegbasis Gilze Rijen te houden open dagen.

*punt 8: **Overleg voorzitters COVM:**

De voorzitter merkt op dat de voorzitters van de andere COVM's welwillend hebben gereageerd op het voorstel voor een onderling overleg. Binnenkort zal een datum worden vastgesteld. Tijdens het overleg kunnen ervaringen betreffende het functioneren van de verschillende COVM's worden uitgewisseld. De recente toename van het aantal klachten zal één van de gespreksonderwerpen zijn. **De voorzitter** stelt dat een en ander mogelijk zou kunnen leiden tot een gezamenlijke actie in de richting van de Tweede Kamer. **Mevr Hafkamp** merkt op dat ter voorbereiding van het overleg een analyse zou worden gemaakt van de oorzaken van de klachten. Zij vindt het uitgereikte overzicht van Staf Voorlichting daarvoor te summier. Zij vraagt naar een verklaring van de toename sedert 1997. **De voorzitter** wijst op de piek in het aantal klachten als gevolg van het avondvliegen. Volgens **mevr. Van Delft** is dat geen verklaring van de toename, omdat dit in het verleden ook al plaatsvond. **De voorzitter** stelt dat de beleving en de opvattingen betreffende het avondvliegen zijn gewijzigd. **Dhr. Smedema** noemt de recente nieuwbouw in Dronrijp en de aandacht die de pers en het Dorpsblad Dronrijp aan de geluidsoverlast heeft besteed, als factoren, die mede van betekenis zijn geweest. **Dhr. Verf** wijst op de modernisering van de F16 die sedert 2000 heeft plaatsgevonden. **De voorzitter** zou graag zien dat uit de analyse duidelijker zou blijken welke oorzaken er ten grondslag liggen aan de pieken in het aantal klachten. Volgens **dhr. Smedema** is het niet altijd mogelijk een directe link te leggen. **Dhr. Bakker** is van mening dat het niet voldoende is om een analyse te maken van oorzaken. Zijns inziens moet er ook worden nagedacht over mogelijke oplossingen. **Dhr. Verf en mevr. Van Delft** ondersteunen deze gedachte. **Kol Mulder** merkt op dat er naar aanleiding van klachten al steeds gezocht wordt naar oplossingen: indien mogelijk door aanpassing van de vliegactiviteiten, in andere gevallen door gerichte voorlichting. **De voorzitter** stelt dat 3 belangrijke oorzaken van de toename van het aantal klachten (het gewijzigde avondvliegen, de hogere piekbelasting en het gebruik van de korte baan) zijn terug te voeren op de modernisering van de F16. **Kol Mulder** bevestigt dit en wijst erop dat dit een niet voorzienbare ontwikkeling is die ook is terug te zien in de jaarcontouren. **Dhr. Ruessink** pleit eveneens voor een verdergaande analyse. Afgesproken wordt dat Staf Voorlichting een meer gedetailleerde analyse maakt van de klachten betreffende de afgelopen jaren, die geagendeerd zal worden voor de volgende vergadering.

*punt 11: **Briefing vliegers**

Kol Mulder meldt dat naar aanleiding van de constatering van de vorige vergadering, dat een aantal klachten veroorzaakt wordt door buitenlandse vliegtuigen, de briefing betreffende de in acht te nemen vliegprocedures is verbeterd. Er is ten behoeve van bezoekende vliegers een nieuwe brochure vervaardigd, waarin nadrukkelijk wordt gewezen op de lokale omstandigheden rondom de vliegbasis Leeuwarden. Hij hoopt dat dit zal bijdragen aan een vermindering van de hinder.

*punt 12: **Voorlichtingsbrochure vliegbasis Leeuwarden**

Dhr. Smedema meldt dat de brochure in concept-gereed is. Het wachten is op de invoering van de nieuwe huisstijl van de Luchtmacht, waarna de brochure kan worden gedrukt.

7

Ingekomen/opgevraagde/verzonden stukken.

7.1 **Brief secretaris aan CROMD betreffende begroting 2002** (nr. LW/02/19/3a)

7.2 **Brief CROMD aan secretaris met goedkeuring begroting 2002** nr. LW/02/19/3b).

Deze beide brieven worden voor kennisgeving aangenomen.

7.3 **Brief Staatssecretaris van Defensie aan provincies en gemeenten** betreffende wijziging van de instellingsbeschikking en de samenstelling van de COVM (nr. LW/02/19/4)

Dhr. Van Laarhoven legt uit dat naar aanleiding van een discussie over de samenstelling van de COVM vliegbasis Eindhoven in overleg tussen het Ministerie van Verkeer en Waterstaat en Defensie is besloten de samenstelling van alle COVM's volledig in overeenstemming te brengen met de in artikel 28 van de Luchtvaartwet opgenomen limitatieve beschrijving. Daartoe dienen de diverse instellingsbeschikkingen te worden gewijzigd. Deze maatregel betekent voor de COVM

Vliegbasis Leeuwarden concreet dat de EID Noord geen formeel lid meer is van de commissie. De vertegenwoordiger van de Luchtmachtstaf is lid in de hoedanigheid van exploitant van de luchthaven, de commandant is lid als gebruiker en daarnaast wordt het hoofd van de luchtverkeersbeveiliging lid van de commissie. Voorts komt de vertegenwoordiger van de VROM-inspectie in plaats van de vertegenwoordigers van de Milieu-inspectie en de RO-inspectie. De geagendeerde brief is een vooraankondiging aan gemeentes en provincies. De wijzigingen zullen binnenkort door middel van een brief aan de COVM's bekend worden gesteld.

7.4

De voorzitter concludeert dat de wijzigingen voor kennisgeving worden aangenomen
Brief Burgemeester en Wethouders Tytsjerksteradiel betreffende aanpassing geluidszone
Dhr. Vos merkt in reactie op deze brief op, dat bij een pleidooi voor aanpassing van de geluidszone ten gunste van woningbouw niet uit het oog verloren mag worden dat ook buiten de geluidszone geluidhinder wordt ondervonden. **Dhr. Stormer** sluit zich hierbij aan. Hij is van mening dat gemeentes te gemakkelijk besluiten juist buiten de zone woningbouw te realiseren, met alle gevolgen van dien. **Dhr. Bakker** antwoordt dat in de brief slechts aangedrongen wordt op het aanpassen van de zone aan de feitelijke geluidbelasting. **Dhr. Verf** memoreert dat tijdens de vorige vergadering is gesproken over een aanpassing van de geluidszone, teneinde een aanpassing van het vliegpatroon mogelijk te maken, die Dronrijp en Menaldum zou kunnen ontlasten. Hij acht denkbaar dat een dergelijke aanpassing ook bij Wyns mogelijk is en stelt voor dit bij de mogelijke aanpassing van de geluidszone te betrekken. **Dhr. Van Laarhoven** zegt toe deze suggestie mee te nemen. **Mevr. Hafkamp** deelt mede dat de gemeente Leeuwarden de brief van Tytsjerksteradiel ondersteunt, omdat de huidige zone de planologische mogelijkheden van de stad Leeuwarden belemmert.

7.5

Brief Wijkpanel Valeriuskwartier en Westeinde over geluidsoverlast bewakingshonden
nr.LW/02.19/9).

Dhr. Stormer zet uiteen dat recentelijk tijdens een vergadering van het wijkpanel is gebleken dat de problematiek betreffende de overlast van de honden niet beperkt is tot de wijk Westeinde. **Kol Mulder** merkt op dat de vliegbasis in het kader van de ISO- certificatie een Milieu-uitvoeringsprogramma heeft opgesteld. In dat verband is één van de aandachtspunten het treffen van maatregelen aan de hondenkennel. Deze maatregelen betreffen zowel het gebruik (scheiden van honden) als de infrastructuur (aanpassen behuizing en eventueel verplaatsing). Op grond van enkele jaren geleden uitgevoerde geluidsmetingen zijn inmiddels enkele eerste maatregelen getroffen. De vliegbasis is op de hoogte van het feit dat de geluidhinder zich uitstrekt over een groter gebied dan Westeinde en beraadt zich over aanvullende maatregelen. **Mevr. Van Delft** vraagt of het niet mogelijk is de overlast te beperken door het aanpassen van de voedertijden. **Kol Mulder** antwoordt dat de voedertijden samenhangen met het dienstrooster van de honden, maar voegt daar aan toe dat dergelijke maatregelen zeker worden bekeken. De vliegbasis zal komen met een schriftelijke reactie op de brief van het wijkpanel, die de volgende vergadering kan worden besproken.

8.

Klachtenbehandeling.

8.1

Klachtenoverzicht Staf Voorlichting vliegbasis Leeuwarden.

* **Overzicht oktober 2001** (nr. LW/02.19/6a).

Dhr. Verf wijst op het grote aantal klachten uit de omgeving van Menaldum betreffende de oefening Frisian Flag en memoreert dat hij de vorige vergadering al heeft aangedrongen op de noodzaak tot inkrimping van deze oefening. **Kol Mulder** antwoordt dat hij later in de vergadering nog in zal gaan op de voorgenomen opzet van de komende Frisian Flag oefening. Hij merkt op dat tijdens de oefening van oktober 2001 ondanks het lagere aantal vliegbewegingen de overlast in de omgeving van Menaldum relatief groot geweest is, omdat vanwege de vulling van de geluidszone noodgedwongen een route is gebruikt, waarbij na vertrek van de baan 06-24 een meer noordwestelijke richting is gevlogen. Met het nieuwe managements tool van de vliegbasis moet het evenwel mogelijk zijn te komen tot een zodanige jaarplanning, dat tijdens de oefening Frisian Flag uitsluitend een minder hinderlijk patroon wordt gevlogen. **Dhr. Stormer** vraagt naar een verklaring voor het grote aantal klachten (60), dat in april is ingediend door inwoners van Dronrijp. **Kol Mulder** antwoordt dat er in die periode in Dronrijp enige commotie is geweest over geluidhinder van de vliegbasis. In reactie daarop is vanuit de vliegbasis nadere informatie verstrekt aan de bevolking van Dronrijp hetgeen heeft bijgedragen aan een beter begrip voor de activiteiten van de luchtmacht. **Dhr. Verf** meldt dat abusievelijk het in het overzicht genoemde

persbericht niet is meegezonden. Besloten wordt dit persbericht mee te zenden met het verslag (*is bijgevoegd*).

De voorzitter wijst erop dat een aantal van de in het klachtenoverzicht genoemde dorpen inmiddels een formele naamswijziging heeft ondergaan en verzoekt voortaan de officiële Friese namen te gebruiken.

* **Overzicht november 2001** (nr. LW/02.19/6b) Geen opmerkingen.

* **Overzicht december 2001** (nr. LW/02.19/6c) Geen opmerkingen.

* **Overzicht januari 2002** (nr. LW/02.19/6d)

Dhr. Verf wijst erop dat in dit overzicht namen en adressen van klagers zijn genoemd. **Dhr. Stormer** stelt dat hierdoor het inzicht in de klachten wel wordt vergroot. **Dhr. Smedema** verduidelijkt dat het ter bescherming van de privacy van de indieners van klachten niet gewenst is namen en adressen te vermelden. Abusievelijk is het in dit maandoverzicht wel gebeurd.

* **Overzicht februari 2002** (nr. LW/02.19/6e) Geen opmerkingen.

* **Overzicht maart 2002** (nr. LW/02.19/6f)

Dhr. Verf is van mening dat klacht nr. 025V betreffende een Phantom die een vluchtcorrectie uitvoerde als vermijdbaar gekwalificeerd dient te worden. **Kol Mulder** is van mening dat deze conclusie niet kan worden getrokken. Bij het uitvoeren van een vlucht kan het nodig zijn om correcties uit te voeren indien als gevolg van bijzondere omstandigheden (vogels of het weer) van het geplande vluchtpatroon wordt afgeweken. Bij de onderhavige klacht was sprake van een dergelijke omstandigheid. **De voorzitter** merkt op dat het aantal klachten deze maand relatief laag was. **Kol Mulder** verklaart dit door het feit dat relatief vaak vanaf andere (buitenlandse) bases is geopereerd. Bovendien is er deze maand minder avondgevolgen dan gebruikelijk.

* **Overzicht april 2002.** Is nog niet beschikbaar, volgt de volgende vergadering.

8.2 Afschriften schriftelijk ingediende/afgedane klachten.

Er zijn bij het secretariaat geen schriftelijke klachten binnengekomen

9

Vliegbaanregistratie

Dhr. Van Laarhoven geeft een korte toelichting op het door de Sectie Geluidhinder van de Luchtmachtstaf opgestelde rapport betreffende de in november 2001 gehouden vliegbaanregistratie (nr. LW/02.19/7). Het blijkt dat er wederom geen ontoelaatbare afwijkingen zijn geconstateerd. **Dhr. Van Laarhoven** voegt daaraan toe, dat het de vliegers bekend is dat de overtredingen van de vliegprocedures vastgesteld en gerapporteerd kunnen worden. Hiervan gaat een preventieve werking uit. **Mevr. Van Delft** merkt op dat op 30 november geen vliegbewegingen zijn geregistreerd. **Dhr. Van Laarhoven** antwoordt dat het van te voren niet volledig zeker is dat er op een bepaalde dag daadwerkelijk wordt gevlogen. **Dhr. Vos** vraagt naar de nauwkeurigheid van de metingen. **Dhr. Van Laarhoven** antwoordt dat het flycatcher radarsysteem zeer nauwkeurig is, maar dat er in het horizontale vlak relatief grote marges zijn voor de toelaatbare vliegpatronen. Deze marges zijn nodig voor de wisselende omstandigheden (weer, zicht, vogels). Het NLR houdt bij de berekening van de jaarcontour rekening met deze marges. In het verticale vlak zijn de marges veel geringer. Een afwijking van de voorgeschreven vlieghoogte is al gauw een overtreding, die aan de commandant wordt gemeld. **Dhr. Vos** vindt de frequentie van de steekproefsgewijze registratie van 1 week per jaar te laag. **Dhr. Van Laarhoven** antwoordt dat een frequentie van 2 weken per jaar gebruikelijk is, maar dat dit vorig jaar niet is gehaald om de tijdens de vorige vergadering vermelde redenen. Hij voegt daaraan toe dat over een paar jaar na invoering van het nieuwe radarsysteem de frequentie van de steekproef aanzienlijk kan worden verhoogd. Op een vraag van **dhr. Stormer** antwoordt **dhr. Van Laarhoven** dat als er met meerdere vliegtuigen gelijktijdig wordt gestart of geland slechts 1 vliegbeweging geregistreerd kan worden. In een dergelijk geval wordt het vliegtuig gevolgd wat ogenschijnlijk het minst precies de voorgeschreven route vliegt.

10 Rapportage jaarberekening vliegbasis Leeuwarden over 2001: (onderzoek ex artikel 25 lid 4 LVW)

Dhr. Van Laarhoven geeft een toelichting op de door het NLR uitgevoerde jaarberekening over 2001 (nr. LW/02.19/8). Uit het bijgevoegde kaartje blijkt dat in 2001 de wettelijk vastgestelde geluidszone niet is overschreden. Wel blijkt de vastgestelde contour aanmerkelijk meer gevuld te zijn dan vorige jaren. 2001 was het eerste jaar dat de verkeersleiding van de vliegbasis beschikte over mogelijkheden om de benutting van de contour tussentijds te voorspellen en indien nodig

tijdig maatregelen te treffen. Dit is bijvoorbeeld te zien aan een betere benutting van de contour in het verlengde van de korte baan. **Dhr. Van Laarhoven** wijst erop dat de binnencontouren wel op een aantal plaatsen zijn overschreden. Alhoewel dit formeel niet kan worden aangemerkt als een zone-overschrijding, zullen er maatregelen worden getroffen om te voorkomen dat de overschrijding van de binnencontour een structureel karakter krijgt. Bij structurele overschrijding van de binnencontouren zal mogelijk de isolatie van woningen in het betreffende gedeelte van de contour aangepast dienen te worden. **Dhr. Stormer** vraagt of het mogelijk is de 60 Ke-contour uit de jaarberekening weg te laten, omdat de vastgestelde geluidszone ook geen 60 Ke-contour kent. Voorts vraagt hij om een actuelere topografische kaart als achtergrond te gebruiken en zo mogelijk te werken met een transparant blaadje waarop de contouren zijn aangegeven, zodat de topografische achtergrond beter zichtbaar blijft. **Dhr. Van Laarhoven** zal bij het NLR navragen of de voorgestelde aanpassingen mogelijk zijn.

Maj Vianen geeft desgevraagd een toelichting betreffende de gevolgen van de wijzigingen van de vertrekprocedure voor de vulling van de geluidszone. Door deze wijziging was het vorig jaar noodzakelijk de korte baan vaker te gebruiken om een zoneoverschrijding bij de hoofd baan te voorkomen. Het managementtool van de vliegbasis is evenwel niet in staat om de overschrijding van de binnencontouren te voorspellen. **Dhr. Van Laarhoven** voegt daaraan toe dat de programmatuur voor de zonebewaking gebonden is aan de beperkte capaciteit van de gewone pc's die op de vliegbasis in gebruik zijn. Hij acht het denkbaar dat het NLR te zijner tijd iets kan ontwikkelen dat ook informatie kan verschaffen over de vulling van de binnencontouren.

Dhr. Raap memoreert dat enkele jaren geleden ook sprake is geweest van een overschrijding van de 35 Ke zone. **Dhr. Vianen** bevestigt dat. Sedertdien zijn maatregelen getroffen om herhaling te voorkomen, zoals het anders aanvliegen van de SAR-helicopters bij ambulancevluchten 's avonds en 's nachts. **Dhr. Ruessink** vraagt welke mogelijkheden de vliegbasis heeft om de structurele overschrijding van de binnencontouren te voorkomen. **Dhr. Vianen** hoopt dat het opgelost kan worden door gebruik te maken van de onlangs beschikbaar gekomen nieuwe hinderprofielen voor de korte baan. **Dhr. Vos** vraagt of er een relatie gelegd kan worden tussen de overschrijding van de binnencontouren en de toename van de klachten. **Dhr. Smedema** stelt dat er geen sprake is van een dergelijk verband. De toename van het aantal klachten is afkomstig van buiten de geluidszone gelegen dorpskernen als Dronrijp en Menaldum en niet vanuit Engelum.

Dhr. Vianen voegt er aan toe dat er wel extra klachten worden ingediend indien er anders wordt gevlogen dan men gewend is. Het gebruik van de korte baan gedurende een periode van 3 weken heeft merkbaar invloed gehad op het klachtenpatroon.

Dhr. Vos acht het zinvol dat de COVM met het voorstel komt om een wetenschappelijk onderzoek naar het klachtenpatroon uit te laten voeren. **Dhr. Vianen** beantwoordt enkele vragen van **dhr. Vos** naar de verklaring voor enkele uitstulpingen van de jaarcontouren.

Dhr. Verf wijst erop dat in de rapportage van het NLR op bladzijde 2 onder "Ad 2b" is aangegeven dat elk toestel zowel visueel als door middel van radar wordt gevolgd door de luchtverkeersbeveiliging en vraagt in dat verband of men het recente ongeval met de Starfighter niet heeft zien aankomen. **Dhr. Vianen** bevestigt dat de verkeersleiding geconstateerd had dat het betreffende toestel niet op de juiste hoogte aanvloog. Gelet op de geringe afstand tot de baan, kon er echter van ingrijpen door de verkeersleiding geen sprake meer zijn. De afhandeling van de landing is een verantwoordelijkheid van de vlieger.

11. Informatie over gebruik vliegbasis.

Kol Mulder geeft een uiteenzetting over de vliegbasisactiviteiten in de afgelopen en komende periode:

- * De planning van de open dagen is ongewijzigd 2002 Gilze Rijen, 2005 Leeuwarden.
- * De FWIT oefening wordt in twee delen gesplitst. Vanaf 10 juni tot 24 augustus vindt het eerste gedeelte plaats vanaf de vliegbasis Leeuwarden. Voor het tweede deel (van 9 september tot 23 november) zal worden uitgeweken naar Noorwegen, waardoor de geluidsoverlast in de omgeving van Leeuwarden zoveel mogelijk wordt beperkt.
- * Teneinde de overlast van het avondvliegen te beperken, is hiervoor eind vorig jaar twee weken uitgeweken naar Noorwegen en begin dit jaar naar de VS. De Klu probeert deze gang van zaken te continueren, maar is afhankelijk van medewerking van de betreffende andere landen. Het avondvliegen (tussen 1 oktober en 1 april) zal dan ook zeker nog vanaf de vliegbasis Leeuwarden dienen te geschieden, maar naar verwachting minder intensief dan in 2001 en 2002. **Kol Mulder** vraagt zich af of het mogelijk is de hinder te verminderen door het avondvliegen te beperken tot bijvoorbeeld 2 à 3 weken, maar dan wel dagelijks. De eerste reactie van **de voorzitter** is dat dit tijdens de betreffende periode te zwaar zal worden voor de

omwonenden. **Kol Mulder** merkt op dat dit idee juist van omwonenden is gekomen, met als argument dat het dan buiten die periode 's avonds stil is en vraagt om na te denken over deze suggestie. **Dhr. Verf** wil graag de eerstvolgende vergadering op dit onderwerp terugkomen. **Mevr. Hafkamp** stelt voor om ook de ervaringen van andere bases in beschouwing te nemen. **Dhr. Mulder** wijst erop dat deze gedachte nieuw is voor de Nederlandse vliegbases, maar in het buitenland al wel wordt toegepast.

- * Naar aanleiding van de discussie in de commissie van de vorige vergaderingen is besloten om dit jaar bij de oefening Frisian Flag gebruik te maken van meerdere vliegbases. Met name de vliegtuigen die opereren als “tegenstanders” van de vanaf Leeuwarden opererende toestellen, zullen starten en landen vanaf andere Nederlandse bases. Na de oefening worden de vliegers ten behoeve van de gezamenlijke “face to face”-briefing met bussen naar Leeuwarden vervoerd. Daarnaast wordt gebruik gemaakt van video conferencing. De oefening zal worden gehouden in de periode 7 tot 19 oktober.
- * In de komende periode zal nog meer dan voorheen voor oefeningen worden uitgeweken naar het buitenland (Canada, VS, België, Polen, Noorwegen en Italië), maar daarnaast blijft er behoefte aan lokale oefeningen. Zo zal in de komende week en in week 24 en 25 de oefening “CleanHunter” worden gehouden. In week 22 en week 35 is de zogenoemde surge-oefening.
- * De Search and Rescue (SAR) zal na de vakantie vaker oefenen dan gebruikelijk. Door extra onderhoud aan de helcopters is hier in de afgelopen periode weinig gelegenheid voor geweest. Deze oefeningen moeten worden ingehaald.
- * Begin 2003 kan de vliegbasis Leeuwarden weer worden ingezet voor vredesmissies in het buitenland.

12. **Rondvraag:**

- * Op een vraag van **dhr. Verf** antwoordt **Kol Mulder** dat de deze week gehouden oefening bestemd was voor het technische personeel. De oefening betreft het flexibele en doelmatige handelen van technisch personeel onder grote drukte, zoals die kan optreden bij “out of area”-optreden. Deze oefening zal voortaan een aantal malen per jaar plaatsvinden.
- * **Dhr. Veldman** wijst erop dat door de herstelwerkzaamheden aan de startbaan (van de schade veroorzaakt door het starfighter ongeval) de korte baan extra is gebruikt. Hij krijgt signalen van omwonenden dat dit duidelijk leidt tot een vergroting van de hinder. Tevens vraagt hij naar de oorzaak van het ongeval. **Kol Mulder** antwoordt dat de werkzaamheden aan de baan deze week worden afgerond, waarna het gebruik van de korte baan niet meer nodig is. De oorzaak van het ongeval wordt nog onderzocht door een Italiaanse onderzoekscommissie. Waarschijnlijk heeft de vlieger door ongunstige weersomstandigheden een inschattingfout gemaakt, waardoor hij in een zodanige positie kwam dat een veilige landing niet meer mogelijk was. **Kol Mulder** merkt op blij te zijn dat het ongeval geen gevolgen voor de omgeving heeft gehad. Naar aanleiding van kritiek vanuit Marssum merkt hij op dat de vliegbasis maximale openheid nastreeft. Hij is dan ook bereid om na ontvangst van het onderzoeksrapport de omwonenden uit te nodigen teneinde een en ander toe te lichten. Op een vraag van **mevr. Van Delft** antwoordt **Kol Mulder** dat er gunstige berichten zijn betreffende de gezondheid en de vooruitzichten van de vlieger. **Dhr. Vos** pleit ervoor om na dergelijke incidenten persberichten uit te geven. **Dhr. Smedema** antwoordt dat er via het ANP wel degelijk informatie is verschaft. Daarnaast is de regionale pers direct na het ongeval gelgenheid gegeven voor een bezichtiging van de crash-plaats en interviews met de commandant van de vliegbasis. **Dhr. Van Laarhoven** antwoordt dat er hangende het onderzoek grenzen zijn aan de openbaarheid. **Dhr. Vos** heeft hier begrip voor.

13. **Sluiting:**

De voorzitter memoreert dat de volgende vergadering zal plaatsvinden op 18 november 2002 en sluit de vergadering.